

Б. Шова, «Кола Брюньон» Р. Роллана, «Вій, вітерець!» Я. Райніса, кращі твори І. Франка, Лесі Українки, О. Кобилянської, Г. Хоткевича, В. Пачовського, Олександра Олеса, С. Черкасенка й ін.

Існують підстави для розгляду повісті як вияву раннього сюрреалізму, в часі випереджаючого «Маніфест» Андре Бретона й естетику «Театру Жорстокості» Антонена Арто. В контексті цієї концепції драстичний для не гуцула обряд «посіжине» з картиною божевільного танку (повість «Правда старовіку» С. Вінченза передала несхвальну реакцію на обрядодію італійця Маріо – див. про творчі «зустрічі» докладніше у [7]) може бути прочитаний як натуралістичний кафкіанський мотив святкування «тіньми забутих предків» перемоги над втраченим раєм міфосвіту.

Імпресіонізм «від Коцюбинського», збагачений в образному синтезі супутніми компонентами неоромантизму, символізму, експресіонізму, нео– й сюрреалізму, «рідкісний навіть для європейської літератури за своїм викінченням естетизмом і глибиною психологічного аналізу» [5, с. 225]. Завдяки Коцюбинському, який нагадує нам про належність української культури до загальноєвропейського художнього континууму, стала явною потреба перейти «процес об'європейовання, опанування культури», в тому числі у ХХІ столітті, не «як учні, несвідомі провінціали, що помічають і копіюють зовнішнє», а «як люди дозрілі й тямущі, що знають природу, дух і наслідки засвоєваних явищ і беруть їх

зсереди, в їх культурному естві» [3, с. 112]. Дослідження перебігу та результативності цього процесу у нашій літературі, його естетичної впливовості та значущості індивідуальних внесків у європеїзуюче оновлення українського мистецтва стануть пріоритетними для подальших студій у цьому напрямку.

Подоляк же Коцюбинський цікавий Європі своїм українським поглядом на індивідуума і світ, утіленням у собі самому юнґіанського архетипу мудреця, котрий пробуджується в добу духової кризи. Його творчість, будучи глибоко національною і по-європейськи вишуканою, є водночас загальнолюдською. Вона знаменує і звістить прийдешню перемогу Духа Святого в людині над нівеляційними впливами дійсності.

1. Грушевський О. З сучасної української літератури / О. Грушевський. – К., 1909. – 237 с. 2. Домбровський Й. Українська поетика / Й. Домбровський. – Перемишль, 1924. – 198 с. 3. Зеров М. До джерел / М. Зеров. – К., 1926. – 271 с. 4. Зеров М. Пам'яті М. Коцюбинського / М. Зеров // Зеров М. Українське письменство. – К., 2003. – С. 139–143. 5. Кузнєцов Ю. Імпресіонізм в українській прозі кінця ХІХ – початку ХХ ст. / Ю. Кузнєцов. – К., 1991. – 258 с. 6. Мала літературна енциклопедія / Склав П. Богацький. – Сідней, 2002. – 244 с. 7. Погребенник В. Фольклоризм тетралогії С. Вінченза «На високій полонині» в контексті української прози про Гуцульщину // Українсько-польські літературні контексти / Зб. наук. праць. – К., 2003. – Т. IV. – С. 396–408. 8. Моклиця М. Модернізм у творчості письменників ХХ ст. / М. Моклиця. – Луцьк, 1999. – 153 с. 9. Франко І. Із секретів поетичної творчості // Франко І. Збір. тв.: У 50 т. – К., 1981. – Т. 31. – С. 45–119. 10. Шумило Н. Під знаком національної самотності / Н. Шумило. – К., 2003. – 354 с. 11. Matuszewski I. Słowacki i nowa sztuka / I. Matuszewski // Modernizm. – Т. 1. – Warszawa, 1911. – 609 с.

Елеонора Скиба

Ідентичність як базове поняття концепту «сучасне суспільство»

Стаття присвячена проблемі ідентичності як базисному поняттю концепту «сучасне суспільство».

The article is devoted to the problem of identity as the basis of the «modern community» concept.

У сучасному дискурсі українського політичного та філософського простору важливим питанням є проблема ідеалу громади як співтовариства. Святкуючи кожного разу наступну річницю незалежності, Україна стикається з одним із важливих теоретичних питань, практичне втілення якого конче важливе для сучасного українського суспільства – питанням, що саме сприяє вступу нашої держави до цивілізованого європейського простору. Але, як відмічають теоретики суспільних наук, це питання не вирішене не тільки в нашій країні, але і в європейських також. Видатні вчені різних держав дискутують про те, яким повинен бути ідеал суспільства як єдиної спільноти, що мала б називатися громадою та мала б перспективу подальшої розбудови.

Співтовариство – це мрія, яка чітко виражає бажання кожної особистості бути адекватно зрозумілою іншими; це становлення спільної ідентифікації, соціальної близькості і комфорту. Мрія ця усім чудово зрозуміла в теоретичному плані, але важко досяжна в дійсності через те, що ті, хто нею мотивуються, неминуче прагнуть уникнути розбіжностей між людьми у різних питаннях, або, якщо це неможливо, імпліцитно виключити із своїх політичних угруповань тих, кого вони не ідентифікують як своїх. Навіть розглядаючи такий підхід, можна зрозуміти, що це – нереальне, безперспективне бачення і розуміння процесу трансформації громадського досвіду, яке не призведе ні в якому разі до більш-менш цивілізованого взаєморозуміння.

Ця проблема стосується і феміністської, і ґендерної теорій та практик, і взагалі, всього політичного руху. Її важко

вирішити і в теоретичному, і в практичному сенсі, виходячи з того, що ми завжди очікуємо від груп, з якими ми себе ідентифікуємо, виконання бажань. Бо це наше співтовариство; воно має бути проти чужих та проти індивідуалізму, який превалує в сучасному патріархатному суспільстві. Таким чином, теоретики ґендерної та феміністської теорій шукають взаємної ідентифікації і взаємного визнання у будь-якому русі, вважаючи, що будь-яка дистанція між його членами і будь-який конфлікт між ними є неможливими і не мають права на існування, бо це, начебто, призводить до знищення єдності будь-якого руху. Учені, що розробляють феміністську та ґендерну теорії, шукають цю єдність і взаємну ідентифікацію всередині руху. Адже фемінізм, як і будь-який рух, – це не просто політика, це спосіб особистісної самосвідомості та культурного визнання. Але треба мати на увазі, що метод деконструкції показує, як бажання єдності та спільності всередині сучасного дискурсу генерує кордони, дихотомію і виключення інших. Бажання до взаємної ідентифікації у соціальних відносинах створює виняток як засіб, що призводить до виключення «інших» [7, с. 301].

Наприклад, жінки в феміністському русі, які шукають визнання, будуть відчувати власну виключність, якщо їх раса, клас, культура чи сексуальність не співпадатимуть з ідентифікацією інших жінок. Бажання спільноти допомагає репродукувати гомогенність будь-якої групи людей. У суспільстві існує думка, що саме жіночий рух в змозі найкращим чином реалізувати на практиці ідеал спільноти, тому

що саме культура жінки менш індивідуалістична і менше базується на змагальному дусі, ніж культура чоловіків, а також тому, що жінки психологічно і політично більше орієнтовані на турботу і взаємну підтримку. Але існує й інша точка зору щодо філософського розуміння основи спільноти, бо, як вважає А. Янг, сучасне урбаністичне суспільство вимагає альтернативного бачення, яке більше відповідає сьогоднішній ситуації із суспільством. Такою альтернативою, на її думку, є політика відмінностей. Вчені згодні, що сучасному суспільству з його патріархатними законами протистоїть суспільство співдружності. Складність дискусії з цього питання полягає у з'ясуванні, що таке взагалі співтовариство як категорія і яке філософське обґрунтування цих категорій. Розглядаючи ідентичність, необхідно взяти до уваги логіку самого поняття. Вона, на думку Ж. Дерріда, полягає в бажанні представляти, обдумувати все в єдності, формулювати уявлення про неї як про цілісність.

Це поняття представляє ідентичність як певну єдність суб'єкта, що діє та мислить, й об'єкта, про який мислять, об'єкта, який є осягненням реальності. Що є основоположним для єдності, підкреслює Ж. Дерріда, так це необхідність обдумувати і подавати все як єдине ціле, як цілісну систему [3, с. 62]. Але при цьому важливо також усвідомлювати, що будь-яке бажання з'єднати частини в єдине цілісне неминує породжувати ієрархічність. Всяка спроба дати визначення ідентичності завжди припускає виключення певних елементів, відділення явних і неявних, першорядних і другорядних. Виокремлення частин універсальної категорії залежить від визначення ознак, що виявляють приватне, і тих ознак, які лежать за межами цієї категорії. Будь-яке визначення категорії створює зовнішні і внутрішні розмежування. Сама логіка ідентичності передбачає позначення рамок, без яких вона не може бути до кінця осягнута. Логіка ідентичності намагається зрозуміти суб'єкт, особистість як єдність, цілісність. Традиційна філософія, починаючи від Декарта та Канта розглядає суб'єкт як єдність, цілісність, джерело, відправну точку всіх думок, всіх значень, чиє позначення ніколи не може бути осягнуте до кінця. Ю. Крістева, досліджуючи це питання, використовує термін «гетерогенність», «різномірність» замість терміна «відмінність» [5, с. 99].

Але подібно до Дерріда і Адорно, вона вважає, що логіка ідентичності руйнує гетерогенність, яку вона асоціює з тілом і мовою. Саме мова, процес сигніфікації, суб'єкт, що вимовляє під час процесу, – всі вони знаходяться в центрі її уваги. Тому суб'єкт Ю. Крістєвої – це ніколи не єдність чи цілісність, а сам процес виробництва значення за допомогою гри між буквальним і переносним, між репрезентаційними і музичними аспектами, які, на думку Ю. Крістєвої, несуть собі будь-яка мова [5, с. 136].

Ідеал суспільства в сучасних умовах повинен розумітися як відповідь суспільства на, з одного боку, індивідуалізм, що сприймається як засаднича теоретична позиція і, з іншого боку, на відчуження, поділ, фрагментацію, що сприймаються як переважаючі умови суспільства. Таким чином, виходить, що суспільство як категорія, це певна сигніфікація опозиції, наприклад, індивідуалізм/співтовариство; відособленість/колективність. У цій опозиції кожен термін визначається за допомогою протиставлення та негативного ставлення до «іншого». Логічно, що між ними чітко простежується логічно обумовлена взаємна залежність. Виходячи з цього, А. Янг вважає, що це протиставлення є невід'ємною частиною сучасної теорії, а не її альтернативою [7, с. 393]. Протиставлення індивідуалізм/спільнота знаходить своє

вираження в сучасній культурі у вигляді опозиції маскулітність/фемінітність. Культура ідентифікує маскулітність з цінностями, що асоціюються з індивідуалізмом, такими як: самодостатність, відособленість, формальна рівність прав. І ця ж культура ідентифікує фемінітність з цінностями, що асоціюються з ідеалом колективної спільноти, такими як: емоційно забарвлена потреба турботи, взаємодопомога, співробітництво. К. Джилліган розглядаючи опозицію маскулітність/фемінітність, розробляє це питання в межах термінів моралі. Вона підкреслює, що «етика прав», яка, на її думку, типова для маскулітності, має на меті підкреслене відділення і виділення себе і, як наслідок, – змагальний дух таких же відокремившихся. «Етика турботи», яка на думку Джилліган, типова для фемінітності, асоціюється з формою буття, що складається зі зв'язків і відносин та являє собою етику симпатії, емоційно-забарвленого ставлення до конкретних потреб інших, причому в більшій мірі, ніж того вимагають універсальні етичні правила. Ця етика турботи виражає взаємопов'язаність, форму буття, що складається зі зв'язків і відносин, таких бажаних для спільноти. Вона виступає як протилежність атомістичному формалізму ліберального індивідуалізму [4, с. 174].

Опозиція індивідуалізм/спільнота відповідає в сучасному суспільстві таким опозиціям: маскулітне/фемінітне, суспільне/приватне, розважливе/емоційне. Сам засіб розміщення елементів цих опозицій завжди передбачає велику значимість першого елемента і забезпечує йому домінуюче становище в суспільстві. З цієї причини саме відстоювання цінності співтовариства, суспільства перед індивідуалізмом, фемінітним перед маскулітним, відносин рівності перед конкуруючим не має сенсу в умовах домінування пануючої ідеології і соціальних відносин. Сам сенс опозиції виростає і належить сучасній культурі. З цієї причини перегляд ціннісних компонентів на думку А. Янг, не конституює справжню альтернативу патріархальному суспільству.

Як зазначає С. Бенхабіб щодо ідеального суспільства, необхідно особисте співвідношення один з одним за допомогою взаємного визнання суб'єктивності як відправної точки моральної автономії. Лібералізм, дотримуючись концепції моральної автономії в якості основи, висуває ідею узагальнення «іншого», яка абстрагується від відмінностей, бажань, почуттів, щоб розподілити на всіх однаковий набір прав і обов'язків. На противагу цьому, С. Бенхабіб в якості основи висуває ідею конкретизації «іншого», яка зосереджується на конкретній індивідуальності [2, с. 57]. Така точка зору розглядає концепт «суспільства» як взаємне визнання і взаємне розуміння особистостей. Дороти Елісон пропонує феміністкам ідею, яка характеризує ідентичність як «загальне використання, поширення почуття приналежності і розчуження в естетичному почутті єдності» [1, с. 79].

Всі ці підходи – це спроба пояснити концепт «суспільства ідентичностей» як уніфікацію конкретних особистостей за допомогою розподілу почуття суб'єктивності. Особистості постають непрозорими, «іншими», не зрозумілими, і замість того, щоб об'єднуватися, відчути взаємну симпатію, прагнуть набути взаєморозуміння. Вони націлені на самих себе. Так створюється ідеал розподілу, спільного використання почуття суб'єктивності або прозорості. Як зазначив Г. Гегель, а потім Ж.-П. Сартр розвинув цю ідею – особистості, безумовно, трансцендентні один до одного, тому що сама суб'єктивність – негативна. Але ж треба зазначити, що в діалозі з «іншими» саме «інші» ніколи не бачать світ з нашої перспективи, і ми завжди стикаємося тільки з нашим

досвідом і не знаємо достеменно, як інші сприймають наше тіло, дії і слова.

«Ця інтерсуб'єктивна трансцендентність робить спільне використання нами імовірного явища явищем, на яке звернув увагу ще Гегель. Однак такий розподіл ніколи не приведе до повного взаєморозуміння і паритету. Це спільне використання, до того ж, існує в незначній мірі, і тому – не міцне. Інша особа в даний момент може розуміти мій світ зовсім інакше, не так витлумачити мої спроби донести значення, і мої дії приведуть зовсім не до тих наслідків, які я припускала» [7, с. 245]. Ті ж відмінності, які призводять до неоднаковості, винятковості, можуть призвести до відторгнення, невірною розуміння, заперечення і, в результаті, до конфлікту.

Саме уявлення про те, що кожна людина може зрозуміти іншого, або, що він, чи вона самі себе в повній мірі розуміють, або, що особистість може розуміти конкретні потреби, бажання іншого суб'єкта, а також, саме припущення, що суб'єкт може зрозуміти самого себе повною мірою і може з точністю виразити це знання і донести до розуміння іншого, містить картезіанське розуміння суб'єктивності і становить основу сучасної метафізики «присутності».

Розуміння ідентичності як уніфікованого суб'єкта цілісних бажань і потреб, і як джерела відстоювання своїх прав і дій набула поширення в сучасній філософії.

Ю. Крістева, спираючись на психоаналітичне розуміння несвідомого, стверджує, що суб'єктивність – гетерогенна, різнорідна, децентралізована. Свідомість, значення і намір можливі, на думку Ю. Крістевой, лише, якщо суб'єкт в процесі реалізації виходить за рамки стандартної поведінки і перевершує свої наміри та свою сигніфікацію. Наприклад, будь-який вигук має не тільки своє буквальне значення, але будучи використаним в контексті, із застосуванням певного тону, конкретних жестів, ритмів вимови, рухів тіла, є внеском в сигніфікацію гетерогенності його значення. Це і є множинність гри та значень. І, що важливо зазначити, ця множинність не завжди зрозуміла, логічно послідовна, гармонійно погоджена [5, с. 55–106].

Оскільки суб'єкт не є єдністю подібностей, він не може сам себе знати і не може сам себе цілком усвідомлювати. Ми не завжди знаємо свої наміри, бажання, потреби, тому що вони не виникають з самого Его як джерела. Ми часто висловлюємо своє бажання жестом, тоном голосу, без внутрішнього наміру це зробити. Свідомість, мова, засоби виразності можливі тільки, якщо суб'єкт завжди перевершує, порушує стандартну поведінку і, таким чином, не здатний осмислити себе. Суб'єкти практично завжди мають не цілком ясні бажання. Вони застосовують декілька шарів значення, навіть не завжди розуміючи кожен з цих шарів. Відповідно будь-який конкретний суб'єкт – це гра різноманітності, яка не може бути осмислена цілком.

Якщо суб'єкт являє собою гетерогенний процес, нездатний сам себе усвідомити, з цього випливає, що суб'єкт не може зробити себе прозорим і взагалі представити себе в повній мірі, і бути представленим таким же суб'єктом повною мірою. Якщо кожен суб'єкт уникає свого власного осмислення, і з цієї причини не може в повній мірі висловити іншому суб'єктові свої бажання і потреби, то необхідно, щоб кожен суб'єкт також уникав відповідного осмислення іншим. Наприклад, я не можу зрозуміти іншого так, як він розуміє себе, тому, що він/вона не цілком розуміє сам/саму себе. Звичайно, через те, що висловлювання інших про мене можуть перевершувати їх власну поінформованість чи намір, я можу розуміти якісь конкретні аспекти більш повно, ніж вони самі.

У зв'язку з цим важливо зрозуміти, що самі спроби взаємної ідентифікації та спільного взаєморозуміння можуть призвести до заперечення відмінності в межах однієї групи. Фемінізм, наприклад, робить відчайдушні спроби вийти з цього положення і намагається формувати і представляти відносини рівності та паритету таким чином, щоб незгода і відмінність інтерпретувалися б як деструкція форми буття, що складається зі зв'язків і відносин. У зв'язку з цим існує сильний тиск, що вимагає від членів однієї групи єдиного розуміння світу і єдиного способу життя, як доповнення до поширення рівності всередині груп. Такий тиск може призвести до того, що всякий рух стає гомогенним [6, с. 23–36].

Саме тому в останні роки виникла необхідність про допущення гетерогенної ідентичності та визнання відмінності в межах цього концепту. Але все триваюче прагнення до взаємної ідентифікації і паритету перешкоджає імплементації гетерогенності.

У будь-якому гомофобному суспільстві, де знецінюються певні групи, вкрай необхідно для членів цих груп підтримувати один одного, продовжувати і розвивати спільну культуру, досвід. А. Янг зазначає: «Під відчуженістю я розумію ситуацію, при якій особистості не мають контролю ні над своїми діями, обставинами своїх дій, ні над наслідками цих дій завдяки інтервенції (втручання) інших агентів, осіб, які здійснюють діяльність. Соціальне заступництво, посередництво – це умови для можливої відчуженості. Медіа створюють умови для можливої інтервенції агентів, виконавців співвідношення між суб'єктами і діями, або між діями суб'єктів та наслідками» [7, с. 315]. У сучасному суспільстві первинними структурами, що створюють відчуженість і домінування, є бюрократія та інститути перетворення в товар всіх аспектів людської активності. І бюрократія, і перетворення в товар соціальних відносин залежить від комплексної структури посередництва серед величезної кількості особистостей. Відчуженість, на думку А. Янг, це той специфічний процес посередництва, в якому дії одних служать кінцем інших без встановлення взаємно-однозначної відповідності, не будучи детально розробленими, висловленими, вони вимагають впровадження в соціум через примус та домінування [7, с. 320].

Формуючи суспільство безпосередніх міжособистісних відносин, теоретики генерують дихотомію між «автентичним» суспільством майбутнього і «неавтентичним» суспільством сьогодення, яке характеризується відчуженням, бюрократією, занепадництвом. Виходячи з розуміння дихотомії між бажаним і наявним станом суспільства, розуміючи, що соціальні зміни полягають у повному запереченні цього суспільства і у встановленні справді справедливих міжособистісних відносин.

Багато питань піднімається при розгляді політики відмінностей. Які критерії повинні бути покладені в основу визнання певної групи, які групи заслуговують на повагу і чому? Яким чином забезпечити репрезентацію інтересів групи, щоб уникнути плюралізації ліберальних інтересів інших груп? Які мають бути інституційні форми, за якими посередництво в прийнятті різного роду рішень між різними групами може бути здійснено на демократичній основі?

Як відзначає А. Янг, прийшов час, коли концепт соціальних відносин, що втілює відкритість неасимільованої несхожості повинен бути розроблений і втілений у дійсність з урахуванням усіх вимог справедливості. Необхідно розробити дискурс і інститути суспільства, які зможуть поєднати і об'єднати

разом по різному ідентифіковані групи без придушення, або знищення існуючих між цими групами відмінностей.

1. Allison D. Weaving the Web of Community / Allison Dorothy. – Quest: A Feminist Quarterly, 1978. – Vol. 4. – P. 79. 2. Benhabib S. The Generalized and Concrete Other: Toward a Feminist Critique of Substitutionalist Universalism / Seyla Benhabib // Praxis International. – 1986. – Vol. 5, № 4. – P. 404–424. 3. Derrida J.

Of Grammatology / Jacques Derrida. – MD: Johns Hopkins University Press, 1976. – P. 12–34. 4. Gilligan C. In a Different Voice / Carol Gilligan. – Cambridge: Cambridge University Press, 1982. – P. 172–173. 5. Kristeva J. Le suet en process / Julia Kristeva. – Polylogue, 1998. – P. 55–136. 6. Sawicki J. Foucault and Feminism: Towards a Politics of Difference / Jana Sawicki // Hypatia: A Journal of Feminist Philosophy. – 1986. – Vol. 1, № 2. – P. 23–36. 7. Young I. Impartiality and the Civic Public: Some implications of Feminist Critics of Modern Political Theory / Iris. Young // Praxis International. – 1986. – Vol. 5, No. 4. – P. 381–401.

Олег Чирков

Роль Вікіпедії в інформаційному просторі українства

Вікіпедія, що є потужним інструментом вироблення, фіксації, зберігання, оновлення та поширення серед людства знань про українство і світ, потребує вивчення. Її вплив на суспільно-історичний поступ українства залежить насамперед від повноти і обґрунтованості українознавчої інформації, кількості мов її фіксації та активності її споживання. Значення Вікіпедії швидко зростає й надалі.

Wikipedia is a powerful tool for developing, fixing, storing, updating and dissemination of knowledge about the Ukrainians and the world. Its impact on the social and historical progress of Ukrainians depends primarily on the completeness and validity of Ukrainian's information, as well as the number of languages in which this information has been published and activity of consumption. Wikipedia's meaning quickly increases further.

Сьогодні стрімко змінюються певні сфери буття людства. За останні десятиліття (відносно короткий історичний проміжок часу) з'явилися принципово нові форми масової комунікації і поширення інформації. На нашу думку, одним з найвпливовіших втілень новітніх форм вироблення, фіксації, зберігання, оновлення і поширення інформації є Вікіпедія. Її вагомість для людства зумовлена не лише науково-технічними досягненнями останнього часу, але й політичними, цивілізаційними змінами, пов'язаними з кризою і занепадом комунізму. Тепер більшість особистостей планети за наявності технічного забезпечення має можливість долучитися до розвитку глобального інформаційного поля чи, принаймні, до перебування у ньому. Вміст цього інформаційного простору не визначається якоюсь певною країною чи групою країн.

Після розпаду світової соціалістичної системи у колишніх соціалістичних країнах з'явилися якісно нові умови національного розвитку (внутрішньо-політичні, міжнародні, соціально-економічні, інформаційні тощо).

Проте українське суспільство ще не спромоглося скористатися можливостями швидкого перетворення (трансформації) у напрямку, який обрали майже всі колись соціалістичні сусіди України – переходу до європейської моделі суспільного розвитку, яка гарантуватиме українському громадянину свободу, безпеку, добробут, стійке відтворення національної самобутності; входження до політичних, економічних, воєнних міждержавних європейських об'єднань. Незрілість національної еліти та відчуження значних частин пострадянського суспільства загалом і його політико-економічної верхівки від власної нації гальмують суспільно-історичний поступ українства.

Та є окремі ділянки суспільно-історичного поступу людства, де українство не пасе задніх. Прикметно, що успіхи українства проявляються там, де вплив державного апарату обмежений чи відсутній, зокрема у створенні вільної багатомовної веб-енциклопедії, безкоштовної для користувачів.

Певні результати вивчення автором Вікіпедії як суспільного явища, представлення у Вікіпедії знань про Україну й українців опубліковано у наукових виданнях: журналі «Українознавство» [14; 15; 16], «Збірнику наукових праць ННДІУВІ» [17; 20], першому томі колективної монографії «Українська земля і люди. Український етнос у світовому часопросторі» [19]. Стислу характеристику Вікіпедії як джерела знань про Україну й українців та рекомендації використання Вікіпедії учнями

при підготовці до Міжнародного конкурсу з українознавства наведено у «Методичних рекомендаціях...» [18]. Для учасників Міжнародного конкурсу з українознавства серед студентів та молодих учених восени 2011 р. та взимку 2012 р. проведено майстер-класи щодо використання Вікіпедії у навчальній і науковій українознавчій роботі, та щодо наповнення Вікіпедії науковими знаннями про українство.

Одержані раніше результати використано у процесі вивчення значення Вікіпедії для суспільно-історичного поступу українства, підсумки якого наведено у цій статті. Окремі висновки (оприлюднені автором раніше) поглиблено і додатково обґрунтовано. Дослідження здійснено на виконання наукової теми «Україна і світове українство в системі українознавства. Українці у світовій цивілізації і культурі» (керівник – д-р філол. наук, проф. П. Кононенко), що фінансується з держбюджету України.

Об'єктом дослідження є українство як сучасна планетарна соціальна спільнота, що розвивається, предметом – значення Вікіпедії для суспільно-історичного поступу українства на сучасному етапі та у найближчій перспективі.

Джерельна база дослідження: сегменти Вікіпедії українською, англійською, російською, німецькою, французькою, іспанською та іншими мовами [2–10]; результати дослідження автором дотичних тем; інші джерела інформації про Вікіпедію (ненаукова друкована періодика, веб-ресурси, що містять аналітичну чи статистичну інформацію про Вікіпедію або мають відповідні сервіси); оприлюднені знання про суспільно-історичний поступ українства на сучасному етапі та особисті спостереження автора як українського громадянина та активного користувача Вікіпедії.

Мета дослідження: визначити значення Вікіпедії для суспільно-історичного поступу українства, сприяти залученню компетентних українознавців до участі у наповненні Вікіпедії знаннями про українство.

Головні дослідні завдання: 1) розробити методику дослідження; 2) на підставі українознавчих знань автора та знань про Вікіпедію виявити і оцінити вплив Вікіпедії на сучасний суспільно-історичний розвиток українства; 3) визначити значення Вікіпедії для сучасного суспільно-історичного поступу українства; 4) спрогнозувати зміни значення Вікіпедії для суспільно-історичного поступу українства у найближчому майбутньому (упродовж 4–8 років).

Досліджуючи Вікіпедію, автор використовує власну методику, описану в загальних рисах у статті «Українознавство